

Zadeva C-40/24 [Derterti]ⁱ**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

23. januar 2024

Predložitveno sodišče:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Datum predložitvene odločbe:

19. december 2023

Tožeča stranka:

GE

Predmet postopka v glavni stvari

Predaja tožeče stranke s strani italijanskih organov Franciji na podlagi evropskega naloga za prijetje, izdanega zaradi izvršitve kazni, čeprav je bilo stranki v Franciji sojeno „v odsotnosti“, ne da bi bila obveščena o sojenju in imela možnost izkoristiti pravico do tehnične obrambe, to je pravico do izbire in zastopanja odvetnika.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Na podlagi člena 267 PDEU in člena 105 Poslovnika Sodišča se prosi predvsem za razlago člena 6 PEU in člena 4a Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ, zlasti glede pravice do obrambe obdolženca, ki se mu v kazenskem postopku sodi „v odsotnosti“.

Vprašanja za predhodno odločanje

1) Ali je treba člen 6 Pogodbe o Evropski uniji razlagati tako, da pravica obdolženca do tehnične obrambe v kazenskem postopku spada med pravice iz

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

Listine Evropske unije o temeljnih pravicah z dne 7. decembra 2000 in temeljne pravice, kakor jih zagotavlja Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin in kakor izhajajo iz ustavnega izročila, skupnega državam članicam Evropske unije, ki so v tem členu priznane kot splošna načela prava Unije in katerih spoštovanje je zahtevano v Okvirnem sklepu Sveta Evropske unije 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami?

2) Če je odgovor pritrdilen, ali je mogoče šteti, da je pravica obdolženca do tehnične obrambe v kazenskem postopku vseeno spoštovana, če je bila obsodilna sodba izdana zoper obdolženca, ki je bil odsoten in ga ni zastopal odvetnik, ki ga je obdolženec izbral sam ali ga je imenovalo sodišče, ki je odločalo o zadevi, vendar ima ta obdolženec izbirno pravico, da po predaji doseže ponovno sojenje z jamstvi v zvezi z obrambo?

3) Ali je treba zato člen 4a Okvirnega sklepa Sveta Evropske unije 2002/584/PNZ, ki je bil uveden z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009, razlagati tako, da lahko država, od katere se zahteva predaja, zavrne izvršitev evropskega naloga za prijetje, izdanega zaradi izvršitve zaporne kazni ali ukrepa, vezanega na odvzem prostosti, če oseba ni bila osebno navzoča na sojenju, ki se je zaključilo z odločbo, tudi če so izpolnjeni pogoji iz navedenega člena 4a, odstavek 1, točka (d), vendar pa zadevne osebe ni zastopal odvetnik, ki ga je ta izbrala sama ali ga je po uradni dolžnosti imenovalo sodišče, ki je odločalo o zadevi?

Navedeno pravo Unije

Pogodba o Evropski uniji (v nadaljevanju: PEU), člen 6.

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), členi 47, 48, 52.

Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravici do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijetje ter pravici do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemu prostosti, uvodne izjave 4, 12, 19, 27, 54, členi 1, 2, 3, 8, 9.

Okvirni sklep Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami (2002/584/PNZ), kakor je bil spremenjen z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ z dne 26. februarja 2009 (v nadaljevanju: okvirni sklep), uvodna izjava 12, člen 1(3) in člen 4a(1).

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), člen 6(3)(c).

Sodbe Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) z dne 31. januarja 2023, Gordi, C-158/21; z dne 26. februarja 2013, Melloni, C-399/11; z dne 23. marca 2023, LU in PH, C-514/21 in 515/21; z dne 10. avgusta 2017, Zdziaszek, C-271/17, in z dne 12. marca 2020, VW, C-659/18.

Sodba Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) z dne 13. februarja 2001 v zadevi Krombach proti Franciji, pritožba št. 29731/96.

Navedeno nacionalno pravo

Ustava Italijanske republike, člen 24, drugi odstavek: „Obramba je nedotakljiva pravica v vsaki fazi in stopnji postopka“.

Legge 22 aprile 2005, n. 69 (zakon št. 69 z dne 22. aprila 2005), kakor je bil spremenjen z legge 2 febbraio 2021, n. 10 (zakon št. 10 z dne 2. februarja 2021, v nadaljevanju: zakon o ENP), člen 2: „Izvršitev evropskega naloga za prijetje v nobenem primeru ne sme povzročiti kršitve vrhovnih načel ustavnega reda države ali neodtujljivih pravic osebe, ki jih priznava ustava, temeljnih pravic in temeljnih pravnih načel, določenih v členu 6 Pogodbe o Evropski uniji, ali temeljnih pravic, zagotovljenih s Konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin [...]“. Poleg tega je v skladu s členom 6(1a)(d) tega zakona v primeru osebe, zahtevane zaradi izvršitve obsodilne sodbe, ki je bila izrečena na podlagi sojenja „v odsotnosti“, predaja vseeno dopustna, če bo zadevni osebi, ki ji odločba ni bila osebno vročena, ta osebno vročena nemudoma po predaji odreditveni državi članici, ter bo zadevna oseba izrecno obveščena o pravici do popolne in celovite ponovne preučitve svojega položaja z možnostjo predložitve novih dokazov in spremembe navedene odločbe v skladu z instrumenti, ki jih za to določa nacionalno pravo države, ki zahteva predajo.

Sodbe Corte costituzionale (ustavno sodišče, Italija): št. 190 iz leta 1970, št. 55 iz leta 1971, št. 255 iz leta 1974, št. 172 iz leta 1976, št. 125 iz leta 1979, št. 188 iz leta 1980, št. 144 iz leta 1995.

Sodbe Suprema Corte di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče, Italija): sodbi šestega senata št. 5400 z dne 30. januarja 2008, Salkanovic, in št. 14721 z dne 7. maja 2020, Spahiu.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 S sodbo z dne 12. oktobra 2017, ki je postala izvršljiva, je Tribunal d'Auxerre (sodišče prve stopnje v Auxerru, Francija) v kazenskem postopku, ki je potekal v odsotnosti obdolženca in brez odvetnika v skladu s členoma 379-2 in 379-6 francoskega zakonika o kazenskem postopku, albanskega državljana GE obsodilo zaradi kaznivih dejanj uvoza, prodaje in nezakonitega nakupa prepovedanih drog. Za izvršitev kazni je Francoska republika 6. septembra 2021 izdala evropski nalog za prijetje, da bi dosegla predajo GE, ki prebiva v Italiji.

- 2 Corte di appello di Firenze (višje sodišče v Firencah, Italija) je razsodilo, da so pogoji za predajo albanskega državljana GE Francoski republiki izpolnjeni. Nalog za prijetje je namreč vseboval navedbo, da lahko v skladu s francoskim pravom obsojenec po predaji vloži ugovor zoper sodbo v desetih dneh od njene vročitve. Corte di appello (višje sodišče) je zato menilo, da je izpolnjena zahteva iz člena 6 zakona o ENP, s katerim se dopušča predaja, če bo zahtevana oseba, ki ni bila seznanjena z odločitvijo, sprejeto na podlagi sojenja v njeni odsotnosti, tako obvestilo prejela po predaji in izrecno obveščena o pravici do popolne in celovite ponovne preučitve svojega položaja.
- 3 GE je zoper sodbo Corte di appello di Firenze (višje sodišče v Firencah) vložil pritožbo pri Corte di cassazione (kasacijsko sodišče), ki je predložitveno sodišče.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 4 GE se sklicuje na kršitev člena 2 zakona o ENP, ker mu je bilo sojeno v odsotnosti, ne da bi prejel vabilo na narok, brez zastopanja odvetnika in na podlagi splošne obtožbe, zaradi česar sta bili kršeni pravica do tehnične obrambe in pravica do izjave pri izvajanju dokazov, ki sta nujni za pošteno sojenje.
- 5 Na trditev pritožbenega sodišča, da je sodbo, izdano v odsotnosti, mogoče razveljaviti na zahtevo obsojene osebe, ko je ta z njo seznanjena, GE odgovarja, da predaja ni bila zahtevana zaradi sojenja, temveč zaradi izvršitve obsodbe, zaradi česar veljajo strožja jamstva. Na trditev Corte di appello (višje sodišče), da je odsotnost odvetnika upravičena zaradi možnosti samoobrambe, pa odgovarja, da sta za samoobrambo še vedno potrebna zakonito vabilo obdolžencu in njegova navzočnost na sojenju.

Kratka obrazložitev predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 6 V preteklosti je Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče) v številnih podobnih zadevah menilo, da je bil nalog za prijetje, ki so ga francoski pravosodni organi izdali na podlagi obsodilne sodbe, izrečene v odsotnosti ter brez jamstev kontradiktornosti in obrambe, vseeno v skladu z načeli poštenega sojenja, saj je v francoskem pravu obsojencu zagotovljena možnost, da vloži ugovor, s katerim zahteva ponovno sojenje ob upoštevanju načela kontradiktornosti in pravice do obrambe; vendar pa Corte di Cassazione (kasacijsko sodišče) kot predložitveno sodišče meni, da je treba ta pristop zdaj ponovno preučiti.
- 7 V skladu s sodno prakso Corte costituzionale (ustavno sodišče) pravica do obrambe, ki je varovana s členom 24 ustave, v bistvu obsega jamstvo kontradiktornosti in navzočnost odvetnika v vseh vrstah postopkov. Tudi če v tem smislu sklicevanje na „vsako fazo in stopnjo postopka“ ne pomeni nujno, da morata biti kontradiktornost in navzočnost odvetnika zagotovljena vedno in pri vsakem postopkovnem dejanju, pa se vseeno zahteva, da se glede na pomembnost posamičnega dejanja preveri, ali se odsotnost odvetnika zaradi svojih učinkov

kaže kot dejanska kršitev ustavne pravice do obrambe pred sodiščem. Pravici do obrambe se ni mogoče odpovedati, obvezno imenovanje odvetnika po uradni dolžnosti pa je namenjeno varstvu temeljnih človekovih vrednot in ustavnih načel.

- 8 V členu 2 zakona o ENP je bilo s spremembo iz leta 2001 odpravljeno izrecno sklicevanje, da je spoštovanje pravice do obrambe predpogoj za izvršitev evropskega naloga za prijetje. Vendar pa predložitveno sodišče na podlagi zgoraj navedene sodne prakse Corte costituzionale (ustavno sodišče) meni, da pravica do tehnične obrambe spada med „neodtujljive pravice osebe, ki jih priznava ustava“, „temeljne pravice“ iz člena 6 PEU in pravice, zagotovljene z EKČP, katerih kršitev v skladu s členom 2 zakona o ENP zahteva, da italijanska država zavrne izvršitev evropskega naloga za prijetje. Notranje določbe zato ni treba razlagati le z vidika ustave, temveč tudi z vidika prava Unije, ki se s to določbo izvaja. Kot je poleg tega opozorilo Corte costituzionale (ustavno sodišče), so temeljne pravice, k spoštovanju katerih je okvirni sklep zavezan v skladu s svojo uvodno izjavo 12 in členom 1(3), tiste, ki jih priznava pravo Unije, k njihovi opredelitvi pa prispeva ustavno izročilo, skupno državam članicam. Ravni varstva temeljnih pravic, ki veljajo za ureditev v zvezi z evropskim nalogom za prijetje, je torej treba določiti v pravu Unije, saj gre za harmonizirano področje. Da bi se zagotovila enotna uporaba evropskega naloga za prijetje, države članice torej po mnenju Corte costituzionale (ustavno sodišče) ne morejo zavrniti predaje, razen v primerih, ki so izrecno določeni v okvirnem sklepu.
- 9 Člen 4a okvirnega sklepa (dodan s spremembo iz leta 2009) v skladu s sodno prakso Sodišča – ki ga razlaga tako, da je izvršitev evropskega naloga za prijetje načelo, zavrnitev izvršitve pa izjema in jo je treba razlagati ozko (glej sodbo Gordi, točka 68) – določa, da lahko pravosodni organ zavrne izvršitev evropskega naloga za prijetje, ki je izdan na podlagi odločbe, izdane v sojenju, če oseba „ni bila osebno navzoča na sojenju, ki se je zaključilo z odločbo“, razen če ta nalog vsebuje eno od navedb iz točk (a) do (d) tega člena, in sicer: (a) oseba je bila osebno povabljen in obveščena o sojenju, ki se je zaključilo z odločbo, ali o dejstvu, da se odločba lahko izreče, če se sojenja ne udeleži, ali (b) osebo, ki je bila seznanjena z datumom sojenja, je na sojenju zastopal pravni zastopnik, ki ga je imenovala sama ali pa je bil imenovan po uradni dolžnosti, ali (c) potem ko ji je bila osebno vročena odločba in je bila obveščena o pravici do ponovnega sojenja ali pritožbe, je izrecno izjavila, da ne izpodbija odločbe, ali ni zahtevala ponovnega sojenja ali vložila pritožbe v ustreznem roku, ali (d) ji odločba ni bila osebno vročena, ampak ji bo vročena po predaji ter bo izrecno obveščena o pravici do ponovnega sojenja ali pritožbe in o roku, v katerem mora zahtevati ponovno sojenje ali vložiti pritožbo. V takih primerih namreč v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča izvršitev evropskega naloga za prijetje ne posega v pravico zadevne osebe do obrambe in splošneje do poštenega sojenja, kot sta določeni v členih 47 in 48 Listine (glej na primer sodbo Melloni, točki 44 in 53, in sodbo LU in PH, točke od 47 do 50, 72 in 73). Vendar po mnenju predložitvenega sodišča ta člen ne vsebuje nobene izrecne določbe glede položaja, v katerem je „sojenje, ki se je zaključilo z odločbo“, potekalo proti obdolžencu, ki je bil odsoten, nenavzoč na obravnavi ali nikoli ni bil zakonito povabljen, pri čemer ga v postopku ni

zastopal odvetnik, ki ga je obdolženec imenoval sam ali pa je bil imenovan po uradni dolžnosti. Tak položaj bi bilo torej treba preučiti ob upoštevanju splošnih načel.

- 10 Predložitveno sodišče najprej ugotavlja, da je sojenje proti GE nedvomno „sojenje, ki se je zaključilo z odločbo“, v smislu navedenega člena 4a, torej postopek, s katerim se je po vsebinski preučitvi zadeve pravnomočno odločilo o krivdi in obsodila oseba, katere predaja se zahteva (glej sodbo Zdziaszek, točka 82). Sodno odločbo, s katero je bila zahtevana oseba obsojena v odsotnosti, je namreč treba šteti za „odločbo“ v smislu člena 4a, če je bilo njeno sprejetje odločilno za izdajo evropskega naloga za prijetje (sodba LU in PH, točka 67).
- 11 V zvezi s tem opozarja, da je namen poenotenja pogojev za izvršitev nalogov za prijetje – izdanih za izvršitev odločb, ki so bile izdane v odsotnosti obdolženca – ki je bilo uvedeno z okvirnim sklepom, „okrepitev procesnih pravic oseb, zoper katere poteka kazenski postopek“ (sodba Melloni, točka 51), pri čemer je cilj „zagotoviti visoko raven varstva in [...] omogočiti [...] predajo zadevne osebe [...], pri tem pa v celoti spoštovati njeno pravico do obrambe“ (sodba LU in PH, točka 50).
- 12 Poleg tega temeljne pravice vključujejo pravico do obrambe, ki izhaja iz pravice do poštenega sojenja, določene v členih 47 in 48 Listine, zato mora Sodišče člen 4a razlagati v skladu s tema členoma, ki ustrezata členu 6 EKČP. Posledično je treba člena 47 in 48 Listine razlagati tako, da se zagotovi enaka raven varstva, kot je zagotovljena v navedenem členu 6, kot ga razlaga ESČP (sodba LU in PH, točka 51).
- 13 Sodišče, pozvano, naj se izreče o razlagi Direktive 2013/48/EU, je pojasnilo, da od pravice do dostopa do odvetnika ni mogoče odstopati zato, ker se osumljena ali obdolžena oseba na podlagi vabila ni zglasila na sodišču (sodba VW).
- 14 ESČP je štelo, da pravica vsakega obdolženca, da ga učinkovito brani odvetnik, ki mu ga po potrebi dodeli sodišče, čeprav ni absolutna, pomeni enega od temeljnih elementov poštenega sojenja; da obdolženec te ugodnosti ne izgubi zgolj zaradi odsotnosti v postopku, in nazadnje, da čeprav lahko zakonodajalec odvrča od neupravičene odsotnosti, je ne more kaznovati z odstopanjem od pravice do zastopanja odvetnika (sodba Krombach proti Franciji).
- 15 Na podlagi teh predpostavk predložitveno sodišče meni, da z zagotovitvijo možnosti razveljavitve obsodilne sodbe zaradi ponovnega sojenja ali – kot v primeru francoskega prava – ugovora zoper to sodbo po predaji zahtevane osebe, s katero se lahko v celoti zagotovi pravica do obrambe, kršitve te pravice ni mogoče v celoti odpraviti, če je sojenje potekalo v odsotnosti obdolženca, ki ga ni zastopal odvetnik.
- 16 Tudi v zgoraj navedenih primerih ponovnega sojenja ali ugovora je namreč obtoženec še naprej izpostavljen učinkom pravil procesnega prava države, ki zahteva njegovo predajo, to je pravil v zvezi z uporabljivostjo že pridobljenih

dokazov, in sicer vsaj tistih, ki jih zaradi njihove narave ni mogoče znova pridobiti. To bi bilo mogoče odpraviti le z določitvijo popolne neuporabljivosti dokazov, pridobljenih med postopkom, v katerem obtoženca ni branil odvetnik, ali vsaj z zavezo države, ki je izdala evropski nalog za prijetje, da teh dokazov ne bo uporabila za izdajo nove odločbe, česar Francija v primeru GE ni storila.

- 17 V položaju, kot je položaj osebe GE, se tako na podlagi evropskega naloga za prijetje, izdanega zoper posameznika, uvedejo omejitve njegove osebne svobode zaradi obsodilne sodbe, ki je bila izrečena, ne da bi posameznik imel možnost obrambe, vključno z obrambo, zagotovljeno po uradni dolžnosti, saj ni bil obveščen o postopku zoper njega ali ni mogel ali želel imenovati odvetnika, ne da bi se tej pravici odpovedal, pri čemer te omejitve niso utemeljene z varnostnimi zahtevami.
- 18 Tak položaj po mnenju predložitvenega sodišča vzbuja resne dvome o združljivosti s pravico do obrambe, ki je ključna za varstvo širše pravice do osebne svobode.
- 19 Predlaga se, da se ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku, ker se ta zadeva nanaša na osebo, ki sicer ni priprta, vendar pa zanjo veljajo prisilni osebni varnostni ukrepi (obveznost prebivanja v določenem mestu in obveznost javljanja policiji), ker gre za evropski nalog za prijetje, ki ga je v skladu s členom 17(1) okvirnega sklepa treba „obravnavati in izvršiti kot nujno zadevo“, in ker imajo vprašanja razlage, ki se postavljajo v tej zadevi, splošne posledice tako za pristojne organe kot za pravice zahtevanih oseb.